

Türk Dış Politikası İle Sinemanın Yakın İşbirliği: Kore Savaşı Örneği

Close Cooperation of Turkish Foreign Policy With Cinema: Example of Korean War

Filiz ERDEMİR GÖZE, Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, İletişim Fakültesi, E-posta: filizerdemir50@gmail.com

Anahtar Kelimeler:

Dış politika, Kore Savaşı, Türk sineması, Kore Filmleri.

Öz

Kore Savaşı, Türk dış politikası açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Türkiye, Birleşmiş Milletler üyesi olarak ABD'nin asker yardımı isteğine karşılık vererek bu savaş içerisinde fiilen yer almıştır. Başka nedenlerin yanı sıra bu savaşa desteği sonucunda Türkiye, NATO üyeliğine kabul edilmiş ve Batılı ülkeler arasındaki yerini pekiştirmiştir. Önemli sonuçlara yol açan Kore Savaşı, henüz savaş devam ederken Türk sinemasında da ele alınmıştır. Bu filmler, dönemin dış politikasındaki temel unsurları anlayabilmek açısından önemli birer kaynaktırlar. Bu çerçevede çalışmanın amacı, dönemin dış politika anlayışının Kore Savaşı'nı anlatan filmlerde nasıl temsil edildiğidir. Bu amaç kapsamında Kore'de Türk Süngüsü (1951, Vedat Örfi Bengü), Yurda Dönüş (1952, Nedim Otyam) ve Şimal Yıldızı (1954, Atıf Yılmaz) filmleri seçilmiş, bu filmler söylemleri açısından belirli kategoriler altında analiz edilmiştir. Analiz sonrasında, Türk sinemasının Kore Savaşı konusunda Türk dış politikasının tezlerini yansıttığı ve savunduğu sonucuna varılmıştır.

Keywords:

Foreign policy, Korean War, Turkish cinema, Korean Films.

Abstract

Korean War is an important turning point in terms of Turkish foreign policy. Turkey, as a member of United Nations, actively took part in the war by responding the military aid request of the USA. In addition to other reasons, as a result of its support to this war, Turkey was accepted to the membership of NATO and strengthened its place among western countries. Korean War, which led to some important results, was also addressed in Turkish cinema while it was still going on. These movies are important resources in order to understand key elements of the period's foreign policy. In this respect, the aim of the study is to understand how the period's foreign policy understanding was represented in the films that were about Korean War. Within the scope of this aim, Kore'de Türk Süngüsü (1951, Vedat Örfi Bengü), Yurda Dönüş (1952, Nedim Otyam) and Şimal Yıldızı (1954, Atıf Yılmaz) films are chosen, and these films are analysed according to their discourse under specific categories. After the analysis, it is concluded that Turkish cinema reflected and defended arguments of Turkish foreign policy about Korean War.

Giriş

Türkiye'nin dış politikasındaki dönüşümler açısından İkinci Dünya Savaşı ve sonrası önem arz etmektedir. Bilindiği üzere Türkiye bu savaşa girmemiştir ama buna karşılık 1944 yılı başlarında Batı ittifakında tecrit olma sürecini yaşamaya başlamıştır. Bizzat savaşa katılmayan Türkiye ile müttefikler arasındaki ilişkiler önce soğumuş, sonrasında kopma noktasına gelmiştir. Bu nedenle 1944-1947 yılları arasında Türkiye'nin Batılı müttefikler arasında süren yalnızlığı, dış politikada en önemli ve temel sorun olarak kabul edilmiş ve Türk dış politikası bu yalnızlık içinde belirlenmiştir (Koçak, 1996: 548). Savaş sonrası Türkiye'nin Sovyet tehdidi ile karşı karşıya kalması ve Truman Doktrini'nin açıklanması ise Batı ile kurulacak olan çok sıkı ilişkilerin kapılarını açmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'na kadar Batı denilince akla Avrupa gelirken, bu savaş sonrası şekillenen ortamın bir sonucu olarak artık akla Avrupa değil Amerika gelmeye başlamıştır. Bu noktada 1950 yılında iktidara gelen Demokrat Parti'nin dış politikası, ABD ile yakın ilişkiler kurulmasına ve korunmasına yönelik arayış ve girişimler olarak özetlenebilir. Türkiye bu amaca yönelik olarak Batının öncülüğünde kurulan tüm siyasi, askeri ve ekonomik organizasyonlara üye olmaya çabalamıştır. Bu organizasyonlardan biri de NATO'dur. Türkiye, NATO üyeliği için Birleşmiş Milletler adına Kore Savaşı'na asker göndermiş ve bu savaş sebebiyle hem NATO'ya üye olarak kabul edilmiş hem de ABD ile sıcak ilişkiler artarak devam etmiştir.

Türk dış politikası açısından önemli bir yere sahip olan Kore Savaşı, savaşın sürdüğü yıllarda ve sonrasında sinemamıza konu edilmiştir. Bu aşamada sinemanın tarihsel bir kaynak ve tarihin görgü tanığı (Burke, 2003: 173-176) ya da tarihin temsilcisi (Ferro, 1988) olarak kabul edilmesi, kendi çağındaki kültürün, sanatın ve ideolojik savaşımın bir bölümünü oluşturması (Lotman, 2012: 65), ayrıca toplumun ortak deneyimini şekillendirmesi, gerçekliği güçlü ve inandırıcı biçimde sunması (Monaco, 2014: 249, 253) gibi özellikleri çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Çünkü filmler, tarihteki bir dönemin gerçekliklerinin bir hayli aydınlatıcı olan toplumsal göstergeleridir ve film yaratıcıları bir dönemin olaylarını, korkularını, hayallerini ve umutlarını ele alıp, o dönemin toplumsal deneyim ve gerçekliklerini sinemada ifade ederler (Kellner, 2013: 16). İçinde bulunduğu tarihsel ve kültürel özgüllükten muaf olan bir film yok gibidir (Clarke, 2012: 22). Dolayısıyla başlı başına tarihsel ve toplumsal koşullara bağlı bir ürün olan kurmaca filmler (Diken ve Laustsen, 2010: 25) vasıtasıyla toplumun o andaki inançları, tavırları ve değerleri yansıtılır. Başka bir deyişle toplumdaki baskın ideoloji, filmlerde sunulan ideolojiyle daha da güçlenir (Güçhan, 1992: 69). Çünkü filmler, her gün karşılaşılan ideoloji ile ekrandaki ideoloji arasında bir fark olmadığı konusunda izleyicinin güvenini tazelerler. Her film onu üreten ideoloji tarafından belirlendiği için de, filmde kullanılan nesnelere, stiller, biçimler, anlamlar, öyküleme geleneği vs. hepsi genel ideolojik söylemin altını çizer (Comolli ve Narboni, 2008: 103, 136). Filmler aynı zamanda iktisadi, toplumsal, politik, düşünsel, tinsel birer deneyimdirler ve birbiriyle yarışan fikir ve eğilimleri beyaz perdeye taşıyarak yaşanan zamanı etkilerler (Clarke, 2012: 16-17). Bu yüzden sinema, politik mücadelelerin yürütülmesi açısından özel önem taşıyan bir kültürel temsil arenasıdır ve filmler, muhtelif temsil biçimlerinin, toplumsal gerçekliğin nasıl kavranacağını daha da fazlası ne olacağını belirlemek için birbiriyle yarıştığı bir kapışma zeminidir (Ryan ve Kellner, 1997: 37-38).

Bu bilgilerden hareketle Kore Savaşı'nı konu edinen filmler, Kellner'in ifadesiyle (2013: 13) dönemin siyasi söylemlerinin tahvil edildiği gösteriler olarak okunabilir. Kellner, tahvil etme terimini dönemin belli başlı siyasal söylemlerinin medya metinlerine tercüme edilmesini, medya metinleri için kodlanmasını tarif etmek için kullanmaktadır. Bu nedenle sinemanın siyasetle kurduğu ilişki bağlamında, Türk milletinin geçmişinde önemli bir tarihi olay olan Kore Savaşı'nın filmlerdeki temsilini ortaya çıkarmak, dönemin siyasi ikliminin ve ideolojisinin anlaşılmasına da yardımcı olacaktır. Bu çerçevede çalışmanın amacı, dönemin dış politika anlayışının Kore Savaşı'nı anlatan filmlerde nasıl sunulduğudur. Bu amaç ışığında üç film seçilerek analiz edilmiştir. Bu filmler *Kore'de Türk Süngüsü* (1951, Vedat Örfi Bengü), *Yurda Dönüş* (1952, Nedim Otyam) ve *Şimal Yıldızı* (1954, Atıf Yılmaz)dır. Filmler iki aşamalı olarak incelenmiştir. Öncelikle filmlerin başında yer alan ve arşiv görüntülerinden oluşan belgesel bölüm, ardından kurmaca anlatının yer aldığı bölüm söylemleri açısından analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında ilk olarak ABD ile ilişkiler, Kore Savaşı ve NATO konuları üzerinde durulmuş ve sonrasında Türk sinemasının Kore Savaşı'nı ele alış biçimi anlatılmıştır.

“Hür Dünya”nın Saflarında: ABD İle Adım Adım Sıcak İlişkiler

İkinci Dünya Savaşı'nda izlenen Türk dış politikası, Türkiye'yi savaştan uzak tutmayı başarmış ama savaş sonunda gelişen yeni uluslararası politikada ülkenin yalnız kalmasına neden olmuştur (Koçak, 2007: 209). Bu savaş sırasında temelde savaşın dışında kalma amacına yönelik bir politika izleyen Türkiye, gerektiğinde ittifaklar oluşturma stratejisini kullanmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle de uluslararası siyasal sistem ciddi bir yapısal değişime uğramış (Sönmezoglu, 2006: 10, 15) ve ABD, kapitalist sistemin yeni ve tartışmasız lideri olmuştur (Boratav, 1989: 76).

1945 yılından itibaren uluslararası politikada hızla değişen güç dengesi, Türkiye'nin savaş yılları boyunca izlediği dikkatli ve hassas denge politikasını artık olanaksız kılmış, dahası bu tür bir politikanın temellerini ortadan kaldırmıştır (Koçak, 1996: 546). Bu süreçte 1914 yılından önce Osmanlı'nın yaptığı gibi, ittifaklar kurulan ve rekabet yaşanan bir sahnede, bir Avrupa gücünü diğerine karşı kullanamayan Türkiye, önceki döneme kıyasla seçenekleri çok daha az olduğundan ve kendini korumak için yeterli ekonomik, teknik ve askeri kaynağa sahip olmadığından Soğuk Savaş'ın dışında kalamamıştır (Hale, 2003: 109-110).

Savaş yılları boyunca izlenen dış politikanın bir sonucu da 1945 yılının Mart ayında Sovyetler Birliği ile olan ilişkilerin artık kopma noktasına gelmesidir (Koçak, 1996: 546-547). Nitekim 19 Mart 1945'te Sovyet Dışişleri Bakanı Molotov, Sovyet Hükümeti'nin Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında 17 Aralık 1925'te imzalanan ve süresi 7 Kasım 1945'te bitecek olan “Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması”nın İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan “derin değişiklikler”den dolayı yenilenmemesi konusundaki isteğini Türkiye'nin Moskova Büyükelçisi Selim Sarper'e bildirmiştir (Sander, 2008: 252; Toker, 1971: 5).

Bu Nota ile birlikte Sovyet basın ve radyosunda 1945 yılı Mart ayı içerisinde, Türkiye aleyhinde yoğun bir yayın kampanyası başlamıştır. Türk hükümeti, Türkiye aleyhinde başlayan yayınlara cevap verilmemesi için basına talimat vermiştir ve bu çerçevedeki gelişmeler sadece Anadolu Ajansı'nın gönderdiği biçimde haber yapılmıştır. Bunun dışında konu ile ilgili herhangi bir değerlendirme, iktidarın talimatı doğrultusunda başyazı ya da makale yayınlanmamıştır. Bunun temel nedeni, Türk hükümetinin Sovyetler Birliği'nin gerçek niyetini ve bunun karşısında İngiltere ile ABD'nin tutumunun ne olacağını anlamak için, bir süre ses çıkarmadan gelişmeleri izleme kararıdır. Türk basınının, Sovyet basını ve radyosundaki yayınlara cevap vermesi, daha sonraki aylar içinde, Sovyetlerin Türkiye'den toprak talebinin açıkça ortaya çıkmasından sonra başlamıştır (Güvenir, 1991: 203-204).

Türkiye, yirmi yıldır Türk dış politikasının temeli olan ve iki devlet arasında dostluğun simgesi haline gelmiş olan bu pakta çok önem vermekteydi. Bu yüzden Türk hükümeti 7 Nisanda verdiği cevapta, Sovyet hükümetinin ne gibi önerilerinin olduğunu sormuş ve iki tarafın da çıkarlarına uygun başka bir paktın yapılabileceğini bildirmiştir. Haziran ayında Türkiye'nin Moskova Büyükelçisi ile Sovyet Dışişleri Bakanı arasındaki bir görüşmede, Molotov yeni bir paktın imzalanmasından önce iki ülke arasındaki bazı sorunların çözülmesi gerektiğini söylemiş ve isteklerini şöyle sıralamıştır: Türk-Sovyet doğu sınırında değişiklik, herhangi bir saldırı karşısında ortak savunmayı sağlamak üzere boğazlarda Sovyetlere üs verilmesi ve Montrö Sözleşmesi'nin yeniden gözden geçirilmesi (Sander, 2008: 252-253). Bu gelişmeleri takiben 1946'da gazetelerde, Sovyetler Birliği'nin boğazların denetimini ortaklaşa sağlamayı, Kars ve Ardahan yöresini istediği büyük puntolarla yer almıştır (Çavdar, 2004: 30). Sovyet istekleri Türkiye'ye Ağustos 1946'da resmen bildirildiğinde, ABD Türk hükümetine kararlı bir yol tutmasını tavsiye etmiş, böylelikle cesaret alan Türkiye, gerginliği azaltmaya çalışarak ve yatıştırıcı ifadeler kullanarak Sovyet isteklerini reddetmiştir (Zürcher, 2003: 303).

Sovyetler Birliği'nin bu tutumu, Türk dış politika davranışlarını önemli ölçüde etkileyerek Türkiye'nin Batıya yönelik politikasına yeni bir hız kazandırmış ve birtakım etmenlerle birlikte Türk yöneticilerini ABD ile sıkı bir ilişki kurmaya itmiştir (Sander, 2013: 82). Bu ilişkinin bir sonucu olarak Türkiye, San Francisco Konferansı'na kurucu üye olarak katılmış ve BM Antlaşması'nı imzalamıştır (Zürcher, 2003: 302). Bu süreçte gerek Kafkasya gerekse Balkanlar'da Sovyetler Birliği ve yandaşları tarafından kuşatılma duygusuyla hareket eden Türkiye, yakındaki bir "Büyük Güç"e karşı, uzaktaki "Büyük Güç" ile bir denge sağlamayı düşünmüştür (Sönmezoğlu, 2006: 16).

1946 yılı itibarıyla Sovyetlerin, Doğu Avrupa üzerinde nüfuz kurmasının yanında komünistlerin etkin olduğu Yunan iç savaşına destek verdiği düşüncesi ve özellikle İran'ı terk etmekteki gönülsüzlüğü, ABD'nin bölge ülkelerine daha fazla kulak vermesine sebep olmuştur (Göktepe ve Seydi, 2015: 203). Döneme ait ABD istihbarat arşiv belgeleri incelendiğinde, 1946 yaz aylarında gerek Türkiye'de gerekse ABD'de bir Sovyet saldırısı olasılığına karşı tedbir alınmaya çalışıldığı görülmektedir (Uslu, 2015: 378). Bu süreçte düzenli olarak ABD ile yakınlaşma çabası içinde olan Türkiye, 'Hür Dünya'nın Sovyetlere karşı korunması söylemini de benimsemiştir (Uslu, 2015: 377). Böylece Türkiye, iki kutuplu dünyada tercihini Sovyetler Birliği'nin başta olduğu "Esir Dünya"dan yana

değil, kapitalizm olarak tarif edilen “Hür Dünya”dan yana yaparak ABD’nin yanında yer almıştır (Alkan, 2006b: 591-592).

1946’nın ilk aylarında Türkiye-ABD ilişkilerinde dönüm noktasını oluşturacak bir olay yaşanmıştır. Bu olay, ABD’de vefat eden büyükelçi Münir Erteğün’ün naaşının Missouri savaş gemisiyle Türkiye’ye getirilmesidir. ABD’nin gücünü simgeleyen Missouri gemisi, ABD donanmasının en büyük gemilerinden biriydi ve Japonya’nın kayıtsız şartsız teslim belgesi de bu gemide imzalanmıştı (Çavdar, 2004: 30). Missouri’nin İstanbul’a gelmesi, Sovyetler Birliği’nin toprak taleplerine karşı Amerika’nın Türkiye’yi desteklediğini sembolize etmesi açısından önemliydi (Bağcı, 2007: 3). Nitekim her iki taraf, bu ziyareti güçlü bir dostluğun göstergesi ilan etmiş (Schick ve Tonak, 2003: 361) ve bu ziyaretle Türkiye-Amerika yakınlaşması, gösterişli bir biçimde, Türk kamuoyuna benimsetilmiştir (Boratav, 1989: 79). Geminin ayrılmasından bir hafta sonra, Türk hükümeti doğal kaynakların ve ulusal sanayinin geliştirilmesinde kullanılmak üzere 500 milyon dolarlık kredi isteğini tekrarlamış, bir ay içinde ABD, Türkiye’nin 100 milyon dolarlık eski bir borcunu affettiğini bildirmiştir. Böylece Türkiye ile ABD arasındaki uzun süreli ve sıkı ilişkiler dönemi başlamıştır (Schick ve Tonak, 2003: 361-362). Hatta denilebilir ki Amerika kendi “hür dünya kampı”nı, Türkiye’nin bağımsızlığını, egemenliğini ve toprak bütünlüğünü Sovyet tecavüzüne karşı koruma görevini sırtına almakla kurmaya başlamıştır (Toker, 1971: 112).

Türkiye’nin Amerika’nın yanında saf tutması, kültür hayatını da etkilemiştir. ABD ve DP hükümeti işbirliği halinde, ABD’nin Türk toplumuna tanıtılması ve sevdirmesi için yoğun bir halkla ilişkiler çalışması yürütmüşlerdir. “Dostluk Şarkısı” adlı plağın öyküsü, bu halkla ilişkiler çalışmasının aynasıdır (Atılğan, 2015: 504). Dönemin popüler şarkıcılarından Celal İnce, “Amerika, Amerika/Türkler dünya durdukça/Beraberdin seninle/Hürriyet savaşında/ Bu bir dostluk şarkısıdır/ Kardeşliğin yankısıdır/Kore’de olduk kan kardeşi/Sönmez bu dostluğun ateşi/Azmimizdir hür yaşamak/Dünyada sulhu sağlamak/ Dalgalanır hep bu uğurda/ İstiklal aşkı ruhumuzda” şeklinde sözlere sahip olan “Dostluk Şarkısı”nı seslendirmek üzere ABD’ye götürülmüş ve şarkıyı plağa okumuştur. Türk-Amerikan kardeşliğini vurgulayan bu plağın binlerce kopyası Türkiye’ye yollanmış ve ücretsiz olarak halka dağıtılmıştır (Alkan, 2016a: 624-626).

Bu gelişmeler neticesinde iki ülke arasında sıkı ilişkiler kurulmasının temel nedenleri kısaca, İkinci Dünya Savaşı sonrası düzenin korunması konusundaki ortak görüş, Sovyetler Birliği’ne karşı güçlü bir savunma oluşturmak ve uluslararası komünizme karşı savaş şeklinde özetlenebilir (Sander, 2013: 110-113).

Yakın İlişkilerde Dönüm Noktası: Truman Doktrini

İkinci Dünya Savaşı sonrası ABD, geleneksel tecrit politikasını bırakarak, dünyanın çeşitli bölgelerindeki devletlerle siyasi, askeri ve ekonomik içerikli ittifaklar kurmaya yönelmiştir (Bağcı, 2007: 3). ABD’nin dış politikasındaki bu yeni değişimin nedeni, Sovyetler Birliği’ne karşı bir savunma gücü oluşturmak, kısaca bu devleti çevrelemektir. Çevreleme politikası, Sovyet askeri tehdidi ya da komünist devlet tarafından desteklenen

iç savaşların hüküm sürdüğü bütün devletlere yardım yapmak biçiminde özetlenebilir. Nitekim Truman Doktrini ile NATO bu mantığın ürünleridir (Sander, 2008: 258; Sander, 2013: 111) ve Truman Doktrini, Soğuk Savaş tarihinde ve Türkiye'nin güvenlik arayışında önemli bir dönüm noktasını oluşturmuştur.

ABD'nin Sovyetler Birliği hakkında bütün dünya barışına yönelik tehdit algılamaları 12 Mart 1947'de Truman Doktrini'nin açıklanmasına neden olmuştur (Bağcı, 2007: 4). Truman Doktrini, ABD Başkanı Harry Truman'ın ABD Kongresi'nde yaptığı bir konuşmaya dayanmaktadır. Truman, konuşmasında ABD'nin uluslararası politikada yeni istikametine değinmiş ve komünizm tehlikesine karşı, Yunanistan ve Türkiye'ye yardım yapılması gerekliliği üzerinde durmuştur (Alkan, 2006b: 593). Başkan Truman'ın yardım programında, Yunanistan'a 300 milyon dolarlık, Türkiye'ye 100 milyon dolarlık ekonomik yardımın yanı sıra, askeri ve sivil danışmanların bu ülkelere gönderilmeleri öngörülmüştür. Doktrin'e göre, Türkiye'nin dış baskılara yani Sovyet tehdidinde karşı koyabilmesi için askeri gücünün kuvvetlendirilmesi şarttır (Bağcı, 2007: 7-8). Ekonomik yardımlardaki rakamın görece küçüklüğüne rağmen, bu yardımların tarihi önemi büyüktür. Çünkü ABD, ilk kez barış zamanında diğer ülkelerin sorunlarına müdahale etmektedir (Bostanoğlu, 2008: 267). Dahası Truman Doktrini, ABD'nin Türkiye'nin savunması için yardım yapmaya hazır olduğunu ve Türkiye'nin yalnızlığa terk edilmediğini Sovyetler Birliği'ne göstermesi açısından büyük öneme sahiptir (Hale, 2003: 116).

Truman Doktrini'nin ardındaki felsefenin, Sovyetler Birliği'nin Amerika'nın dünya ekonomisine ilişkin amaçlarının gerçekleştirilmesi ile çevrelenebileceği inancı olduğu görülmektedir. Doktrin, Amerikan diplomasisinin ve dış politikasının etkinliğini belirleyen bir strateji çizmektedir. Washington, bütün küresel sorunları birbiriyle ilintili olarak ele almış, hatta kamuoyu ve Kongrenin muhalefetine karşı dünya liderliği rolünü kabul ettirebilmek için, Sovyet ve komünizm tehdidini bir gerekçe olarak kullanmıştır (Bostanoğlu, 2008: 265). Böylece ABD, Sovyetler Birliği'nin rakibi olarak ortaya çıkmış, gelişen olaylarla birlikte bu kutuplaşma ve kutupların etrafında blokların ortaya çıkması süreci daha da hızlandırmıştır (Sönmezoğlu, 2006: 16). Bu nedenle Türkiye'nin de içinde bulunduğu "Hür Milletler" in, "Hür Dünya"nın güvencesi için Sovyet yayılmasına karşı desteklenmesi (Alkan, 2006b: 593) önem kazanmıştır.

Kısacası bu doktrin, ABD'nin, dünyanın her yerindeki komünizm karşıtı rejimlerin korunmasını taahhüt etmesinin başlangıcıdır (Sander, 2008: 257). Kısa bir süre sonra, Haziran 1947'de, ekonomilerini onarmalarına yardım için Avrupa ülkelerine dev ölçekte mali destek öngören Marshall Planı öne sürülmüştür (Zürcher, 2003: 304). 1948 yılında Türkiye, Marshall yardımı almaya başlamış ve bu yardım ABD'yle ilişkilerinin daha da gelişmesini sağlamıştır (Hale, 2003: 116).

NATO Üyeliği Yolunda Kore Savaşı

1949 yılı başlarında Batı dünyası, Atlantik Paktı'nın hazırlıkları içerisindeydi. CHP iktidarı bu pakta katılabilmek için uğraşmış, bazı Batı Avrupa ülkelerinin muhalefeti yüzünden bu amacını gerçekleştirememiştir. DP'lilere göre, yapılanlar doyurucu

değildi ve Batı'ya daha sıkı bir şekilde bağlanması gerekiyordu. DP'nin bu tutumu, savaş sonrasında oluşan iki büyük blok arasında tarafsız kalmanın mümkün olmadığı, dolayısıyla Sovyet bloğuna girilmek istenmiyorsa Amerikan bloğuna katılmanın zorunlu olduğu görüşüne dayanıyordu (Eroğul, 2003: 92). Ancak ABD'nin başını çektiği bu bloğun içinde yer alabilmek bir savaşla mümkün olacaktı. O savaş da Kore Savaşı'ydı.

Son yüzyıl boyunca Uzakdoğu'daki güç oyunlarına sahne olan Kore, İkinci Dünya Savaşı sonrasında bu kez Sovyetlerle ABD arasında yeniden başlayan güç çatışmasının odağı haline gelmiştir. İki devlet arasında Kore'nin siyasi statüsü konusunda bir anlaşma olmayınca yarımada ikiye bölünmüş, bu iki ülke burada yerli ama kendilerine bağımlı hükümetler kurduktan sonra 1948'de ve 1949'da işgal ordularını çekmişler ve 38. enlem aradaki sınırı oluşturmuştur. Bir süre Kuzey Kore ile Güney Kore'nin birleşmesi için diplomatik temaslar, ilgili ülkeler arasında ve BM düzeyinde sürdürülmüşse de olumlu bir sonuç alınamamış ve 1950'de Kuzey Kore Güney Kore'ye saldırmıştır (Sander, 2008: 275; Çavdar, 2004: 31-32).

Savaşın ilk haftasında Başkan Truman, saldırıyla Sovyetler Birliği arasında açıkça bağlantı kurmaktan kaçınmış, buna karşılık Sovyetler Birliği, Güney Kore birliklerinin Kuzey Kore'ye saldırdığı gibi gerçekten inandırıcı olmayan suçlamalarda bulununca, Truman yönetimi saldırıdaki Sovyet payı üzerinde açıkça durmaya başlamıştır (Sander, 2008: 277-278). Nitekim Truman, 27 Haziran 1950'de yaptığı konuşmasında, barış içinde yaşayan, hiçbir tahrikte bulunmayan Kore Cumhuriyeti'ne yapılan silahlı tecavüzle, komünizmin bağımsız ve hür milletleri istila için harbe girişmiş olduğuna artık şüphe kalmadığını belirtmiştir (Kore'de Türk Muharebeleri, 2012: 23).

BM Güvenlik Konseyi olayı, barışın çiğnenmesi ve bir saldırı eylemi olarak niteleyerek bu duruma silahla karşı konulmasını kararlaştırmış ve bu karar uyarınca BM, bütün ulusları ABD'nin geniş katılımıyla oluşturulacak askeri güce katılmaya çağırmıştır (Çavdar, 2004: 32). Türkiye de bu uluslararası güce katılmaya çağrılan ülkelerden birisidir. 25 Temmuz 1950'de BM Genel Sekreterliği'ne gönderilen cevabi telgrafta, Türk hükümetinin Kore'ye 4500 kişilik bir askeri birlik göndermeye karar verdiği bildirilmiştir (Öke ve Mütercimler, 2000: 58; Bağcı, 2007: 20). DP'nin bu kararı alması başlı başına önemli bir eşik (Bora ve Ünüvar, 2016: 160) olarak kabul edilmektedir. Çünkü DP hükümeti bu kararı vermekle, hem BM'nin Kore'de komünist tecavüzüne karşı mücadele tavrını desteklemiş hem de komünizm tehdidine karşı BM'nin yanında aktif olarak yer alınacağını deklare etmiş oluyordu (Kaynar, 2016: 22). Bu kararın altında, Türkiye'nin zor durumda kalması halinde, söz konusu ülkelerin de Türkiye'nin yardımına geleceği inancı vardır. Nitekim Cumhurbaşkanı Celal Bayar, sonraları bu kararı, BM'nin kararlarına saygı duyduklarından dolayı almış olduklarını belirtmiştir (Bağcı, 2007: 20-21) ve Menderes bu kararla ilgili yorumunda, "NATO'ya kabul edilmemize de köprü olabilir" demiştir (Atılğan, 2015: 497).

Bu karar, Türk kamuoyu için ABD'den sonra Güney Kore'ye yardım çağrısına karşılık veren ilk ülke olma sebebiyle gurur vesilesi olmuş ve büyük bir sevinçle karşılanmıştır. Karar, kamuoyuna yansıtılırken öncelikle beynelmil komünizme karşı mücadele teması kullanılmıştır. Buna ek olarak, Kore'ye asker göndermenin dini ve siyasi

bir zaruret olduğu ileri sürülmüştür. “Kore yolu, Allah yoludur” ya da “Kore Savaşı, cihat ve gaza mahiyetindedir” türünden dinsel temalara başvurulmuştur (Özcan, 2016: 101, 107).

Hükümetin bu kararı yurttan büyük yankılar uyandırırken, hemen hemen bütün yaygın organları ve çeşitli sivil toplum kuruluşları, Türkiye’nin ABD yanında etkin bir şekilde yer almasını isabetli bularak onaylamışlardır (Çavdar, 2004: 32). Öyle ki yapılan haberlerde ve yorumlarda, Türk kamuoyunun bu kararı “coşkuyla” ve “gururla” karşıladığı sıkça ifade edilmiştir (Şenyuva ve Üstün, 2013: 15). Ayrıca yazılarda, Kore’ye giden Türk askerinin hem dünya emniyetini hem de Türk hudutlarını koruduğu vurgusu yapılarak, BM’ye verilen taahhütler yerine getirilmezse, herhangi bir saldırı karşısında Türkiye’nin yalnız bırakılacağı ifade edilmiştir. Çünkü Kore’de başarılı olunamazsa yani “kolektif güvenlik” iflas ederse saldırganlar her yerde başkaldırabilme cesaretini bulacaklardır. Bu nedenle “Kore Harbi dünyanın ölüm kalım harbidir” denilmiş ve bu savaş, Türk askerinin dünya sahnesinde yeniden şahlanışının bir müjdesi olarak kamuoyuna sunulmuştur (Öke ve Mütercimler, 2000: 60-65).

Türk Süngüsü Kore Topraklarında

Bu savaşa kadar kendi sınırları dışında herhangi bir askeri harekâta veya müdahaleye girmekten kaçınan Türkiye’nin Kore Savaşı’na katılması, “cesaretli” bir karar ve modern Türk tarihinde “istisnai” bir durum olarak nitelendirilmiştir (Bağcı, 2007: 19-20). Bu istisnai durumun bir gereği olarak Türk Tugayı 19-20 Eylül 1950 günlerinde Etimesgut’tan İskenderun’a dört tren katarı ile 259 subay, 18 askeri memur, 4 sivil memur, 395 astsubay, 4.414 er, toplam 5.090 kişi olarak hareket etmiştir (Denizli, 2010: 69). Tugayın Ankara’dan İskenderun’a demir yoluyla ve İskenderun’dan Kore’ye gemilerle sevki dolayısıyla halk trenin geçtiği yerlerde, istasyonlarda ve rıhtımlarda toplanarak Türk birliğine sevinç gösterilerinde bulunmuştur. Tugayı İskenderun’dan Kore’ye nakletmek için ABD, BM adına beş büyük taşıt gemisi tahsis etmiş (Kore’de Türk Muharebeleri, 2012: 36) ve bu gemilere binen General Tahsin Yazıcı komutasındaki tugay, büyük bir merasimle Kore’ye uğurlanmıştır (Çavdar, 2004: 32). Türk tugayını taşıyan gemiler Türkiye’den Kore’ye hareket ettikleri sırada Kore Harbi’ne katılmaya karar veren ülkelerin sayısı, Amerika ve Güney Kore hariç 15’tir (Kore’de Türk Muharebeleri, 2012: 25).

Türk tugayı, “hür milletler” safında savaşmak için Kore’ye ulaştığında birtakım sorunlarla uğraşmak zorunda kalmıştır. Türk askeri birliğini komuta eden General Tahsin Yazıcı (1963) anılarında bu olumsuzlukları ayrıntılarıyla anlatmıştır. Buna göre Kore’de savaşmaya gelen tugay, hem muhtelif birliklerden alınan birbirlerini tanımayan subay, astsubay ve erattan oluşmaktaydı hem de yeterli vakit olmadığından askerin ruhi kaynaşması ve muharebe eğitimi tamamlanamamıştı. Daha da önemlisi Kore’deki diğer büyük devletler, Türkiye’ye dostluk göstermemişler ve Türkiye’yi yalnız başına bırakmışlardı. Yazıcı bu durumu şu sözlerle aktarmıştır:

Maalesef Amerikan makamlarının daha ilk muharebede vaziyeti bildirmemek, açık emir vermemek, hatta hiç emir vermemek, mühim sorulara cevap vermemek, muharebeden habersiz sıvışmak, kendilerini korutmak gibi hareketlere başvurmaları, kendilerinin kamyonlarla gidişi, bizimkilerin yaya bırakılışı çok üzüntü doğurmuştu.

Celal Dora da (1963: 96) anılarında aynı hususa değinerek Türk tugayına zorlu görevlerin verilmeye çalışıldığının altını çizmiştir. Örneğin Amerikalı tümen komutanı, birlikte savaşıldığı taktirde Türk askerlerine dağlarda muharebe vazifesi verileceğini “Tugayınızla birlikte çalışırsak bu yalçın dağları size vereceğim, benim askerlerim düzde muharebe etmeyi çok seviyorlar” sözleriyle ortaya koymuştur. Nitekim Dora, Amerikalıların dağlara uğramadan yalnız vadilerden ilerlemenin acı akıbetlerini gördükten sonra dağları da temizleyerek ilerlemenin lüzumuna inandıklarını ve bu yüzden kendileri vadide ilerlerken Türk askerlerine dağlık alanlarda görev vermeyi düşündüklerini aktarmıştır.

Bu arada 19 Aralık 1950’de Kore’de “Şimal Yıldızı” ismiyle bir gazete çıkartılmıştır. Gazetenin ismi General McArthur’un Türk Silahlı Kuvvetleri’ne verdiği “North Star”dan gelmektedir (Kore’de Türk Muharebeleri, 2012: 83). Buradaki askerler, yapılan çatışmalarda düşmana verdirilen zayıtı, esir durumunu ve diğer dost birlikler hakkındaki bilgileri (Ruscuklu, 2005: 97) bu gazeteden öğrenmişlerdir.

Türk askerinin Kore’de kendini ispat ettiği savaş ise Kunuri’de yaşanmıştır. BM gücünden sayıca fazla olan Çin Halk Cumhuriyeti orduları aniden Kore’ye saldırıya geçmişler ve havada ve karada kanlı çarpışmalar olmuştur. Geri çekilen ABD kuvvetlerini korumakla görevli Türk Tugayı, Çinliler tarafından Kunuri’de kuşatılmıştır. Az sayıdaki Türk askeri kendisinden sayıca çok üstün düşman karşısında savaşmış ve tugayın yaptığı muharebelerle düşmanın harekâtı üç gün geciktirilmiş, bu sayede Amerikan ordusu bir tehlikeye uğramadan intizamla çekilirken BM’nin kuşatılması önlenmiştir (Yazıcı, 1963: 197-201; Denizli, 2010: 79).

Türk tugayının Kunuri başarısı, yabancı kuvvetler arasında birliğimize yüksek bir şeref ve itibar kazandırmış (Yazıcı, 1963: 199), Türk askeri kahramanlığı, yiğitliği, fedakârlığı, üstün askerliği ve sağlam karakteri ile tüm dünyanın takdirini toplamış (Seçer, 2008: 320-321) ve Türk milletinin, ordusuna olan sarsılmaz güveninin bir kat daha artmasına neden olmuştur (Denizli, 2010: 320). Bu başarı dönemin Türk basının da geniş yer bulmuş ve basın, kızıkların tecavüzünü süngü gücü ile önleyen Mehmetçik sayesinde, BM’nin platonik bir teşekkür olmadığını ortaya çıktığını yazmıştır (Öke ve Mütercimler, 2000: 78).

Kore Harbi’nin 1953 yılında sona ermesinden sonra 1960 yılına kadar, Türkiye Kore’ye bir tugay göndermiş ve en son giden 10. Türk Tugayı olmuştur. Bu tarihten itibaren 1966 yılına kadar bir bölük, 1966 yılından 1971 yılına kadar da her yıl bir manga büyüklüğünde şeref kıtası gönderilmiştir (Denizli, 2010: 304).

Sonuç olarak Türk Silahlı Kuvvetleri’nin dünyaya açılımının, 1950 yılında Kore Savaşı’yla başladığı genel kabul görmektedir. Bu savaş sonrasında elde edilen maddi ve manevi yararlar ise kısaca şu şekilde sıralanmaktadır (Kore’de Türk Muharebeleri, 2012: 185-186; Kore’de Türk Askeri, 1989: 155-157): Öncelikle Türkiye’ye yönelik ekonomik yardımlar artmıştır. Savaşta Türk Silahlı Kuvvetleri, modern silah ve gereçleri tanımış, bunların yapımı, kullanımı, bakımı ve onarımı konularında bilgi sahibi olmuştur. ABD ve NATO ülkelerinden yeni, modern silah yardımları alarak Türk ordusunun modern silah ve gereçlerle donatılması sağlanmıştır. Türk askeri yeni savaş taktiklerini öğrenmiş ve

uygulama fırsatı bulabilmiştir. Türk askeri üstlendiği görevleri başarıyla tamamladığından aranan bir güç haline gelmiştir ve Türkiye NATO'ya kabul edilmiştir.

Ve Mutlu Son: NATO Üyeliği

Berlin'in 1948 yılında Sovyetler tarafından işgal edilmesi ve komünist partisinin Çekoslovakya'da iktidarı ele geçirmesi Batı Avrupa Birliği düşüncesinden kaynaklanan NATO konseptinin ortaya çıkmasına neden olmuş ve 4 Nisan 1949'da Washington'da Kuzey Atlantik Anlaşması imzalanmıştır (Bağcı, 2007: 9-10). Böylece Soğuk Savaşın ilk kurumsal politik sonucu, ABD ile Batı Avrupa'yı siyasal ve askeri bir ittifak içinde bir araya getiren NATO olmuştur (Bostanoğlu, 2008: 278). ABD'nin barış zamanında Avrupa ülkeleriyle yaptığı ilk askeri ittifak olan (Sander, 2008: 270) NATO Antlaşması, ABD'nin geçmişteki dünya siyasetiyle bağlarını kopardığını ve komünizmle savaşa kararlı bir biçimde başladığını göstermiştir. Artık ABD'nin güvenliği denizaşırı faktörlerden etkilenmektedir. Bu nedenle ABD, savaşta olduğu gibi barışta da yabancı ülkelerle askeri işbirliği içinde bulunacaktır (Bostanoğlu, 2008: 284).

NATO'ya İtalya'nın alınması ama Türkiye'nin davet edilmemesi ve Türkiye'nin NATO üyeliğinin bir arzudan öteye geçmemesi Türkiye'de elitler arasında büyük huzursuzluğa yol açmış, basında ve verilen demeçlerde bu rahatsızlık sıkça dile getirilmiştir. Bir yandan süreç yönetilmeye çalışılırken diğer yandan kamuoyu ikna ve teskin edilmeye çalışılmıştır (Şenyuva ve Üstün, 2013: 14-15). Çünkü 1949 yılında Avrupa Konseyi'ne üye olan Türkiye'nin NATO'ya üye olması gerektiği konusunda kamuoyunda büyük bir oydaşma mevcuttur. Siyasi değerler açısından Türkiye'nin Batı dünyasının bir parçası olduğu kabul edilmiş, sıra aynı durumun askeri/stratejik açıdan tescili anlamına gelecek olan NATO üyeliğine gelmiştir (Sönmezoğlu, 2006: 43). Bu amaçla CHP iktidarı zamanında üyelik için ilk başvuru yapılmış ancak ret edilmiştir.

1950'ler Türkiye'sinde de siyasetçiler ve kanaat önderleri, Türkiye'nin NATO'ya üyeliğini öncelikle bir güvenlik ve Batı ittifakında yer edinme meselesi olarak ele almışlardır. Siyasi elitlere göre, Türkiye'nin NATO üyeliği 1946'da başlayan çok partili hayata geçiş sürecinin devamı ve demokratik sistemin sağlamlığı için gereklidir (Şenyuva ve Üstün, 2013: 14). Zira Türkiye, savaş sonu dünyasına çok partili demokratik rejimi kurma çabaları ve çok önemli ekonomik kalkınma sorunlarıyla girmişti. Ekonomik kalkınma olmadan demokrasinin kurulamayacağı, kurulsa bile gelişemeyeceği şeklindeki evrensel olgudan hareket eden Türk yöneticileri, NATO üyeliğini "modern Türkiye" için gerekli görüyordu (Sander, 2008: 266-267).

Bu sırada Türkiye, gerek basında gerekse resmi açıklamalarda Atlantik Paktı'nın Akdeniz bölgesini de içine alacak şekilde genişletilmesi için uğraş vermeye başlamıştır (Bağcı, 2007: 12). Bu amaçla DP hükümeti, Kore Savaşı'nın bütün dünyada yarattığı güvensizlik havası içinde, 11 Ağustos 1950'de NATO'ya ikinci kez müracaat etmiş, ikinci başvuru da 1950 Eylülünde toplanan NATO Bakanlar Konseyi tarafından kabul edilmemiştir. NATO'ya başvurunun geri çevrilmesi, DP hükümeti ve Türk basınınca "esefle" karşılanmıştır (Öke ve Mütercimler, 2000: 66).

Gerek CHP'yi gerekse DP'yi NATO'ya girme konusunda bu kadar istekli davranmaya iten çeşitli etmenler vardır. NATO konusunda iktidarda olsun muhalefette olsun tüm yönetici kuşak tarafından paylaşılan bu isteğin ardındaki nedenlerden birisinin tarihsel olduğu söylenebilir. 1950'de Türkiye hâlâ Avrupa devletlerinin Osmanlı İmparatorluğu'nu paylaşmak için nasıl birbirine düştüğüne tanıklık etmiş bir kuşak tarafından yönetiliyordu. Bu kuşak için NATO'nun kuruluşu, belki de 1856 Paris Barış Konferansı'ndan sonra ilk kez Avrupalı büyük güçlerin, bu defa ABD öncülüğünde olmak üzere bir araya gelmesi demektir. Bu durum, Osmanlı'yı Avrupa'da değişen dengelere bakarak ayakta tutmaya çalışan bu kuşak için tam bir yenilik anlamına geliyordu. NATO'ya alındığı zaman Türkiye, artık açmaza düşmek, istemediği seçimleri yapmak zorunda kalmayacaktı (Özcan, 2016: 109).

NATO'ya katılım konusunda gösterilen partiler üstü iradenin bir başka nedeni de ekonomi temellidir. CHP gibi DP iktidarı da NATO'yu bir askeri savunma örgütü olmaktan çok, yeni küresel ekonomik düzenin temel kurumlarından birisi olarak görmüştür. Bu nedenle NATO'ya üyelik, ABD tarafından yönlendirileceği anlaşılan küresel ekonomiye eklenmek için kazanılması gereken bir kimlik gibi algılanmıştır (Özcan, 2016: 110). NATO'ya girme isteğinde bir diğer büyük etken Batılılaşma düşüncesidir. Bu düşünce iki bloklu dünyada saf belirleme durumunda kalan Türkiye için yol gösterici olmuş ve o yıllarda Türkiye'nin dış politika çıkarı, Batı ile yakın ilişkiler, Batılı ülkeler ile siyasi/askeri ve ekonomik düzeylerdeki ittifaklar anlamına gelmiştir (Sönmezoglu, 2006: 29).

DP'nin 1950 yılında NATO'ya girme isteği geri çevrildikten bir yıl sonra ABD Türkiye'ye ılımlı yaklaşıma başlamıştır. Bunun sebebi, Soğuk Savaşın oluşturduğu ciddi ortamdır. Çünkü Sovyet güdümündeki Doğu Avrupa hızla silahlanmaktadır. Bu arada Türkiye'de kurulacak hava üsleri önem kazanmış ancak Türkiye NATO'ya girmeden bu üslerin kiralanmasını kabul etmemiştir (Öke ve Mütercimler, 2000: 79). Nihayet birçok toplantıdan sonra ABD, 15 Şubat 1952'de Türkiye'nin NATO'ya tam üye olarak kabul edildiğini bildirmiştir. TBMM anlaşmayı tek muhalif olmadan 19 Şubat 1952'de onaylamış ve TBMM oturumunda Atlantik Paketi'ne girmekle en doğru yolun seçildiğinden kuşku duyulmadığı belirtilmiştir (Kaynar, 2016: 24). Türkiye artık NATO çerçevesinde bir blok içerisinde ve Batı savunma sistemine dahil olmuştur (Timur, 2003: 36). Böylece NATO üyeliği, Soğuk Savaşta konumunu belli ederek pekiştiren (Çavdar, 2004: 33) Türkiye'nin, stratejik öneminin tanınması yanında Avrupalı olduğunun bir onayı olmuş (Bağcı, 2007: 35) ve Türkiye'nin bir ara yaşamış olduğu yalnızlığa bütünüyle son vermiştir (Akşin, 2007: 215).

Türk Sinemasından Kore Savaşı'na Destek: Birleşmiş Milletler Övgüsü

Türkiye'nin 1950 Eylülünde Kore'ye asker göndermesi, Türk sinemasında tarihsel filmler furiasını başlatan ana etkenlerden birisi olmuştur. Zira sayıca az da olsa bir bölümün askerinin binlerce kilometre ötedeki bir ülkeye savaş için gönderilmeleri, bu savaşta yaşanan kayıplar ve kahramanlıklar, sinemada ister istemez bir "savaş filmi" eğilimine yol açmıştır (Özön, 1995: 168). Kurtuluş Savaşı kazanıldıktan sonra ilk defa bir savaşın içinde yer alınması ve Kore'ye giden Türk tugayının kendilerine verilen görevleri başarıyla yerine

getirmeleri sonucu buradan çıkan kahramanlık öyküleri, Türk sinemasının ilgisini çekmiş ve çekilen filmlerle de Türk dış siyasetine destek verilmiştir. Bu süreçte NATO üyeliği ve Batı ittifakının içinde yer alabilmek için uğraşan Türkiye, bu filmler vasıtasıyla amacını net bir biçimde ortaya koymuştur. Bu nedenle söz konusu filmlere hem ordu hem de devlet yakın ilgi göstererek her türlü desteği sağlamışlardır.

BM komutanlığı altında savaşmak üzere gönderilen Türk tugayı, 1950 Ekiminde Kore'ye ulaştıktan sadece altı ay sonra Kore filmleri gösterime girmeye başlamıştır (Maktav, 2013: 6). Kore'de savaş devam ederken, Türk seyircisi sinemalarda *Kore'de Türk Kahramanları* (1951, Seyfi Havaeri), *Kore Gazileri* (1951, Seyfi Havaeri), *Kore'de Türk Süngüsü* (1951, Vedat Örfi Bengü), *Kore'den Geliyorum* (1951, Nurullah Tilgen) ve *Yurda Dönüş* (1952, Nedim Otyam) filmlerini izlemiştir. Daha sonraki yıllarda da fazla olmamakla birlikte, Türk sinemasının Kore konusuna ilgisi devam etmiştir.

Kore Savaşı'nı merkeze alan *Kore'de Türk Süngüsü*¹, *Yurda Dönüş*² ve *Şimal Yıldızı*³ filmlerinde, arşiv görüntüleri ile kurmacanın iç içe kullanılarak gerçeklik etkisinin artırılmaya çalışıldığı dikkati çekmektedir. Nitekim bu filmlerin önemli bir özelliği, kamuoyuna ulaştırılmak istenen en net mesajların belge görüntüleri üzerinden verilmesidir. Gerçek savaş görüntüleri üzerine dış sesin okuduğu metin sayesinde sinema seyircisinin söylenenlere ikna edilmesi amaçlanmıştır. Yine gerçeklik vurgusu için dönemin gazete manşetlerinden yararlanılmıştır.

Filmlerin belgesel diye nitelendirilebilecek bölümlerine bakıldığında, gerek *Şimal Yıldızı* gerekse *Kore'de Türk Süngüsü* filmlerinde Türk askerinin, Türk milletinin el ele bu savaşa verdiği desteği göstermek amacıyla arşiv görüntülerinden sıklıkla yararlanıldığı dikkati çekmektedir. Dış ses eşliğinde filmin başında ve aralarında gösterilen bu görüntülerde, Kore Savaşı'nda BM'nin ve özellikle ABD'nin etkin rolüne değinilmekte ve Türk askerinin Kore'ye uğurlanışı ayrıntılarıyla seyirciye aktarılmaktadır. Bunların yanı sıra Kore'deki savaş görüntülerine yer verilmekte, Güney Kore halkı mazlum olarak gösterilmekte, hürriyet için bu mazlum millete elini uzatan ABD önderliğindeki BM desteklenmekte ve son olarak da BM ideali uğruna savaşan Türk askeri övülmektedir. Her iki filmin başındaki yazılarda, bu filmlerin Kore'de savaşan Türk askerlerine ithaf edildiği belirtilmektedir. Böylece filmlerin daha ilk sahnelerinde, BM ideali ile bu ideal uğrunda savaşan Türk askerlerinin kahramanlığının altı çizilmektedir.

Şimal Yıldızı'nda dış ses aracılığıyla demokrasiye vurgu yapılırken Kore hakkında birtakım bilgiler verilmektedir. Bu bilgilerde, II. Dünya savaşı sonrası Kore'nin 40 yıldır devam eden Japon istilasından kurtulduğu, demokratik esaslar dahilinde genç Kore Cumhuriyeti'nin kurulduğu ve ilk defa Korelilerin emniyet ve huzur içinde caddelerden geçtikleri ifade edilmektedir. Bu sırada savaş uçaklarının, patlayan bombaların, yanan evlerin ve kaçışan Korelilerin görüntüleri perdeye getirilerek, "Öz kardeşlerinin kanına susamış bu katil kuvvetin, bu kızıl kuvvetin" barış hasretiyle dolmuş memleketi alt üst ettiğinden bahsedilmektedir. Bu kızıl kuvvete ise BM'nin yardım kararı karşı durmuş

1 Yapım yılı: 1951. Yönetmen: Vedat Örfi Bengü. Oyuncular: Cemil Demirel, Ayşe Güzel, Osman Varol.

2 Yapım yılı: 1951. Yönetmen: Nedim Otyam. Oyuncular: Nevin Aypar (Güllü), Sedat Ergin (Osman), Suat Taner (Recep).

3 Yapım yılı: 1954. Yönetmen: Atif Yılmaz, Oyuncular: Ayhan Işık (Teğmen Kemal) ve Nurhan Nur (Yıldızhan), Temel Karamahmut (General), Atif Kaptan (Amerikalı ajan).

ve insan haklarına en ufak bir saygı göstermeyen kızıl kuvvet, BM'nin barış idealinde gösterdiği azim karşısında gerilemiştir. Bu sırada dalgalanan BM bayrağı görüntüsü üzerine de dış ses, başta Amerika olmak üzere müttefik kuvvetlerin, Kore topraklarını kendi vatanlarının müdafaası kabul ederek kahramanca bir savaşa katıldıklarını, Seul semalarında yükselen BM bayrağı ve Kore yollarını dolduran düşman esirlerinin mazlum bir millete saldırmanın artık cevapsız kalmayacağı hususunda kesin bir teminat olduğunu vurgulamaktadır.

Kore'de Türk Süngüsü'nde de Kore'ye müdahale eden BM'nin, dünya sulhu uğruna harekete geçtiği, bütün milletlerin refahını korumaya çalıştığı belirtilmektedir. Buna göre bu savaşta kaybedilen her can kazanılmak istenen bir can uğruna olduğu için, bu yolda ölenler kutsal bir gayenin kurbanlarıdır. Görüntüde sıra sıra yürüyen tanklar ve çatışma görüntüleri varken dış ses bu kez, savaş ejderleri olarak nitelendirdiği bu tankları, öldürmek isteyen bir milletin Azrail habercileri değil, yaşatmaya çalışan devletlerin birer sulh mültecileri olarak seyirciye anlatmaktadır. Güney Kore'ye saldıran Kuzey Kore ve Çin kuvvetleri, haklının kudretli varlığı karşısında boyun eğen haksız ordu mensupları olarak nitelendirilmekte ve haince aldatılan bu sürüyü uçuruma sürükleyenine ise cehalet olduğu vurgulanmaktadır. Görüldüğü gibi filmin başlarında verilen bu bilgilerle Türk kamuoyu bu savaşın gerekliliğine ikna edilmeye çalışılmaktadır. Bunun için de BM'nin dünya barışını sağlamak adına burada bulunduğu, bu yüce amaç uğruna şehit verildiği defalarca ifade edilmektedir.

Türkiye cephesine geçildiğinde ise *Şimal Yıldızı* filminde dış ses, Türkiye'nin BM'nin bir üyesi olarak vermiş olduğu sözü yerine getirmek amacıyla Kore'ye asker gönderdiğini söylemektedir. Kullanılan arşiv görüntülerinde Türk askerinin neşeli bir biçimde trenlerle İskenderun'a gidişi, buradan gemilere binişi ve askerleri coşkulu bir biçimde yolcu eden kalabalık gösterilmektedir. Bu arada dış ses "Bütün yol boyunca geride kalanlar, giden kahramanları gıpta ile uğurladılar ve onlarla beraber gidememenin verdiği üzüntüyü onları uğurlamakla gidermeye çalıştılar" demektedir. *Kore'de Türk Süngüsü* filminde de Türk askerlerinin uğurlanışına geniş yer verilmiştir. Uğurlama görüntüleri eşliğinde dış ses, kahraman ve hürriyet aşığı Mehmetçiğin yerinin ancak dünya sulhu uğruna çalışanların bulunduğu saflar olabileceğini, kendi istiklali onun için ne kadar mukaddesse, dünya sulhunu korumanın da bu eşsiz kahramanın nazarında öyle kutsi bir vazife olduğunu vurgulamaktadır. Bu amaç uğrunda hareket edildiği için gidenlerin de uğurlayanların da neşeli oldukları ve haklı bir gurur taşıdıkları söylenmektedir.

Kore'de Türk Süngüsü filminde "Yolunuz açık olsun insan haklarını korumaya ant içenler. Yolun açık olsun zaferler kartalı ve savaşlar kahramanı büyük Mehmetçik" sözleriyle uğurlanan Türk tugayı artık Kore'dedir. Görüntüde Türk askerlerinin geçit töreni vardır. Komutan, mikrofondaki Türk tugayına seslenirken gösterilir. Bu görüntü üzerine dış ses, gönüllü bir şekilde bu önemli savaşın içinde yer alındığını şu sözlerle seyirciye aktarmaktadır:

Türk çocuklarının Kore topraklarında bulunmaları insanlık namına girilen çok kutsal bir hareketin ulvi tezahürüdür. BM, hak ve hakikati çiğnemeye yeltenen fena maksatlı ırz, namus ve milliyetçiliğin amansız düşmanı kızıl emperyalistlere karşı insanlık sulhunu korumaya karar vermiştir. İstiklal aşığı, hak ve hakikat koruyucusu Türk milleti bu yerlere bunun içindir ki isteye isteye, seve seve koşmuştur. Hak tanımayanlara karşı hakkı müdafaa için Türk çocuğu Birleşmiş kuvvetler arasında bütün

varlığıyla, bütün kudretiyle yer almış bulunmaktadır. İnsanlığı sulh ve sükûnete kavuşmuş görmek, onun en büyük hazzı ve mükâfatı olacaktır.

Kore'de Türk Süngüsü 'nde okunan bu metinden sonra gazete manşetleri verilmiştir. Gazetelerde, günlerdir beklenen haber geldiğinden ve Türk askerlerine görev verildiğinden bahsedilmektedir. Bu görüntünün ardından türkü söyleyen bir asker gösterilir. Türkünün sözleri şöyledir: Kahraman ırkımın Kore birliği/Yüceltin ruhlarda yiğit mertliği/Göster şu cihana cengâverliği/Allah'ın aslanı yaşa Mehmetçik/Tarihte şanın çok/Soyunun şanına erdin şahane/Gelmedi sen gibi er bu cihana/Dünyaya bedelsin sen ey şanlı Türk. Türkü bittikten sonra bu defa davul ve zurna eşliğinde halay çeken askerlerin eğlenceli görüntüleri uzun uzun seyirciye sunulmaktadır.

Aynı şekilde *Şimal Yıldızı*'nda Türk askerlerinin Pusan'a varışı ve ilk muharebe vazifelerinden bahsedildikten sonra dış ses, Türk topçusunun düşman hatlarında taş üstünde taş bırakmadığından, küstah düşman makineli tüfeklerinin susturulduğundan, muharebenin mukadderatını Türk süngüsünün tayin ettiğinden, güzel sabahlar memleketi Kore topraklarında Türk gücünün ilahi bir kudret rüzgârı halinde estiğinden ve orada dalgalanan Türk sancağının toprağa düşen gölgesinde şimdi emniyet ve huzur olduğundan söz etmektedir.

Filmlerin çeşitli sahnelerinde özellikle Türk milletinin beraberliğinin, fikir birliğinin ve bu savaşa desteğinin altı çizilmektedir. Örneğin *Kore'de Türk Süngüsü*'nde askerlere "Anayurttan gelen en büyük selam" diye Türk bayrağı uzatılır. Beyaz bir bezin üzerine Türk bayrağı basılmıştır ve bu bezin sağ alt tarafında "BERABERİZ" yazmaktadır. Bütün askerler bayrağı öper. Bu sırada dış ses "İşte bütün bir milletin onlara gönderdiği en candan hediye. Her Türk onlarla beraberdir. Çünkü her Türkün kanında aynı cevher yaşar" der.

Sonuç itibariyle, iki filmde de arşiv görüntülerinin yer aldığı bölümlerde aynı düzen takip edilmiştir. Buna göre öncelikle Kore Savaşı'nın nedenleri ayrıntılarıyla aktarılmış, BM'nin savaştaki konumundan övgüyle söz edilmiş, sonrasında da Türk askerinin Kore'ye gidişine ve oradaki kahramanlıklarına yer verilmiştir. Filmlerde, gerçek belge görüntüleri kullanılarak olaylar detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Böylece Türk askerinin dolayısıyla Türk milletinin Kore'de bulunması çeşitli sebeplere dayandırılarak haklı gösterilmiş, kullanılan arşiv görüntüleri sayesinde de filmlerin gerçeklik algısı artırılmıştır. Bunlara ek olarak, dönemin Türk dış politikasının hedefleri doğrultusunda siyasi elitlerce dile getirilen görüşler, bu filmlerde aynen kullanılarak, iktidara destek verilmiştir. Nihayetinde bu filmlerde dış ses vasıtasıyla belge görüntüler üzerine anlatılanlar, filmlerin kurmaca altyapısının kurulmasını da kolaylaştırmıştır.

Arşivden Kurmaca Anlatıya: Dünya Sulhu ve Hürriyet Uğrunda Kahramanca Savaşmak

Kolker'e göre (2011: 44) filmler, ister dünyada zaten olup biten şeylerin bir kaydı, isterse stüdyoda oluşturulmuş olsun, devreye imgelem, kültür, ideoloji ve ekonomi girmektedir. Bu bilgiden hareketle filmlerin kurgusal bölümlerinde de tıpkı belgesel bölümlerde olduğu gibi mesaj kaygısıyla hareket edildiği dikkati çekmektedir. Dramatik

yapının içerisinde, bu kez filmin kahramanları ve karakterlerinin ağızından bir ideal uğruna bu savaşta yer alındığı aktarılmaktadır. Örneğin *Şimal Yıldızı*'nda arşiv görüntülerinden kurmaca anlatıya geçildiğinde filmin ilk sahnesinde, BM bayrağının asılı olduğu bir odada çeşitli ülkelerden subaylar görülmektedir. Kamera sırasıyla bütün askerleri gösterir. Amerikalı asker, Kore'de bulunma sebebini Amerika ve New York olarak açıklar. Komünist bombaların New York'un ışıklarını söndürmesini istemediği için buradadır. Yunan askeri Dimitri vatanı, karısı ve çocukları için burada olduğunu ifade eder.

Teğmen Kemal ise bu iki subaydan farklı düşündüğünü söyler. Teğmen Kemal'e göre bu savaş, "dünya kuralları yapılan harplerin en manalı"dır. Çünkü burada insanlık ideali, iyinin kötüyeye, haklının haksıza galebesi, ebedi hürriyet ve bütün gerçek değerler için savaşılmaktadır. Aynı zamanda mesut ve hür dünyanın kapılarını açmak için sembolik bir kavga verilmektedir. Teğmen Kemal, bu yöndeki görüşlerini filmin ilerleyen sahnelerinde "kötü tohumları söküp atmak, kinsiz, dost, kardeş bir dünya kurmak" şeklinde yineleyecektir. Yine aynı şekilde amaçlarının "bu savaşta öldürülmüş bütün hürriyet aşığı masum insanların intikamını almak" olduğunu söyleyecektir.

Filmin sonraki sahnelerinde BM övgüsü tekrarlanmakta ve ABD'li karakterler olumlu imgelerle aktarılmaktadır. Çünkü "Türk-ABD işbirliğinin, balayının bir sembolü" (Öke ve Mütercimler, 2000: 94) olarak görülen Kore'de, Türkler ve Amerikalılar yan yana aynı ideal için buluşmuşlardır. Bu idealden filmlerin belgesel bölümlerinde olduğu gibi kurmaca bölümlerinde de övgüyle söz edilmektedir ve karakterler, burada insanlık idealleri uğruna savaşmaktan memnun olduklarını defalarca dile getirirler. Örneğin *Kore'de Türk Süngüsü* filminde askerlerden biri diğerine düşman mevzilerini bombardımana gittiğini ve bu şansı uzun zamandır beklediğini söylerken, diğeri de bu büyük şerefin kendisine de nasip olmasını istediğini belirtir.

Filmlerde dostluk, kardeşlik ve barış içinde yaşama mesajları verilirken, hem BM'nin hem de Türklerin kızılılarla, komünistlerle yaptığı savaş ise yüceltilmektedir. Çünkü bu savaş, kızıl kuvvetlere karşı dünya barışını sağlamak adına yapılmaktadır. Bu yüzden BM ideali uğruna bu topraklarda savaşanlar dost olarak, K. Kore'ye destek veren Çinliler ise düşman olarak konumlandırılmışlardır. Örneğin *Şimal Yıldızı*'nda Çinliler, kadına ve eğlenceye düşkün, ahlaksız, içki âlemi yapan, işkenceci, vahşi, katil tipler olarak sunulmaktadır. Böylece sunulan bu Çin/Çinli imgesiyle aslında seyirci, dönemin iki kutuplu siyasi ikliminin paralelinde, komünizm/komünist tehlikesine karşı uyarılmaktadır.

Filmlerin kurmaca bölümlerinde dikkati çeken bir husus da radyo ve gazete haberleri vasıtasıyla, seyirciye Türk askerinin Kore'deki başarılarının gerçekliğini kanıtlama çabasıdır. Nitekim filmlerin çeşitli sahnelerinde toplu halde radyo dinleyenler ya da gazete okuyanlar gösterilmekte ve bu kitle iletişim araçlarından yansıyan haberlerle Türk askerinin özellikle Kunuri'deki başarılarından kamuoyu haberdar edilmektedir. Örneğin *Yurda Dönüş*'te radyo haberlerinde Türk savaş birliğinin keşif kolları ile Kızıl Çinliler arasında göğüs göğüse çetin çatışmalar yaşandığından, Türk savaş birliklerinin mermi ve şarapnel yağmuru arasında ani baskınlarla düşmanı şaşırttığından ve düşmana büyük zayıf verildiğinden söz edilmektedir. Haberin devamında Türk askerinin Kore'deki son

zaferinin bütün memleketlerde büyük yankılar uyandırdığı ve süngü hücumunun önemini Türk ordusunun dünyaya öğrettiği ifade edilmektedir. *Kore'de Türk Süngüsü* filminde ise bu kez gazetelerden, Kore'deki birliğin yeni zaferler elde ettiği ve Türk birliklerinin sadece görülmesinin bile düşman askerlerinin bozguna uğramasına kâfi geldiği öğrenilir.

Kore'deki Türk askerlerinin bu başarısı, tarihteki önemli başarıların da tekrar hafızalarda belirmesine yol açmıştır. *Kore'de Türk Süngüsü*'nde Türk askerinin Kore'deki başarıları radyodan topluca dinlenirken Çanakkale gazisi, geçmişten Türklerin Viyana surlarına kadar dayanmasını, Çanakkale ve İstiklal Harbi'ni örnek göstermektedir. Bu örneklerin ardından perdede 1922 İzmir yazısı belirir ve İstiklal Savaşı görüntülerine geçilir. Yaşlı gazi, o zamanlar Türklerin kendi istiklali uğrunda çarpışırken, bugünse dünya selameti uğrunda savaşarak insanlığına bütün milletleri hayran bıraktığını söyler. Vatanın selameti ve milletin hürriyetinin Türkün damarlarında yaşayan tek aşkı olduğunu ve bu uğurda her devirde destanlar yaratıldığını da sözlerine ekler.

Filmlerde Kore'de bir avuç Türk askeri önemli başarılar elde ederken, Türk milletinin her bireyinin de bu savaşta yer almak için can attığı sıklıkla vurgulanmaktadır. Örneğin *Kore'de Türk Süngüsü* filminde, Türk analarının kahraman evlatlar yetiştirdiğinden, yaşlıların ihtiyaç duyulduğunda ellerine silahlarını tekrar alacağından ve çocuklarından da gerekirse görevler üstleneceğinden bahsedilmektedir. Nitekim Türk milletinin bu savaşa verdiği tam destek, en iyi *Şimal Yıldızı*'nın bir sahnesinde gösterilmiştir. Bu sahnede düşmana yakalanan Türk askeri, kaç kişi oldukları sorulduğunda "22 milyon" cevabını vermiştir. Böylece hem Türkler arasındaki bağ vurgulanmış hem de bu savaşa Türk milletinin tam desteği tekrar hatırlatılmıştır.

Kore Savaşı'nda Mayıs 1954 sonu için verilen sayılara göre muharebe zayıyatı 619 şehit, 1599 yaralı, 168 kayıp; muharebe dışı zayıyatı 106 ölü ve 581 yaralıdır (Kore'de Türk Muharebeleri, 2012: 172). Kore'de bir ideal uğruna şehit olmanın çok önemli bir ayrıcalık olduğu, bu yüzden geride kalanların mutlu ve gururlu olmaları gerektiği şeklindeki mesajlar, kamuoyuna bu filmler aracılığıyla sığağı sığağına verilmiştir. Örneğin *Yurda Dönüş* filminde ajans şehitlerin ve kayıpların isimlerini okumaya başlar. Şehitlerden birinin akrabası "Osman'ım şehit oldu. Birleşmiş Milletlerin hürriyeti için canım feda olsun. Hürriyet için" der ve susar. Yine *Kore'de Türk Süngüsü* filminde iki yaşlı, cami avlusunda Kore'deki savaş üzerine konuşmaktadırlar. Küçük oğlu bu savaşta olan yaşlı adam diğer oğlunun da Kore'deki kahramanlar arasında bulunmadığından dolayı da üzgün olduğunu söyler. "Orada şehit düşenler herkesten fazla yaşıyor sayılmaz mı" diyerek bir kahramanın öleceğini düşünmediğini söyler. Bu kez Cami avlusunda Kore'de oğlunu kaybeden bir anne ağlamaktadır. Yaşlı gazi, oğlunun cenneti kazandığını söyleyerek kadını teskin eder ve böyle Türk analarıyla övündüklerini de sözlerine ekler.

Savaş bitmiştir ve BM adına orada bulunanlar savaşı kazanmışlardır. Böylece Kore Savaşı, Türk milleti için önemli bir tarihi olay olarak hafızalara kazınmıştır. Öyle ki 1950'li yıllarda Kore'ye gidip savaştıktan sonra yurda dönebilmiş olan askerlere Koreli denildiği ve bu sözcükle o kişilere karşı duyulan sevgi, saygı, sempati ve onların kahramanlıklarının yarattığı gururun ifade edildiği (Kayal, 2011: xi) aktarılmaktadır. Nitekim *Kore'de Türk Süngüsü* filminde Kore'de savaşın dönen Osman'a da filmin finalinde büyük iltifat edilmektedir ve onun bir kahraman olduğu vurgulanmaktadır.

Filmlerin final sahnesinde de yine BM ideali ve bu ideal için burada olan Türk askerleri vardır. *Şimal Yıldızı* filminin son sahnesi, BM adına buraya gelen ve ölenlerin mezarlığında geçmektedir. Bu sahnede ay-yıldızlı ve haç işaretli yan yana duran çok sayıda mezar gösterilmektedir. BM ideali uğruna birlikte savaşmış askerler mezarda da yan yanadır. Teğmen Kemal: “Bir sürü milletin birbirini tanımayan evlatları burada kardeşçe el ele verip, bir ideal için savaştilar. Gerçekten hür, barış içinde, refah içinde yaşayan kardeş bir dünya kurmak için kendilerini feda ettiler” sözleriyle bu ideali vurgular. *Kore’de Türk Süngüsü* filminin finalinde tören alanında dalgalanan Türk bayrağı ve Türk bayrağı ile yürüyen askerler gösterilir. Bu görüntüler eşliğinde dış ses: “Türk gücü, Türk kuvveti. Atatürk ideali. İşte Türk tarihinin her daraldığı zamanda ona koşup yetişen kurtarıcı ordu, Türk mucizesi. Türk bu. Her daralıfta yeni bir şahlanma onun karakteridir” der ve film bu sözlerle noktalanır.

Sonuç

Sinema içinden çıktığı toplumun aynası olan, görüntüleri, sahneleri ve hikâyeleri aracılığıyla belli bir döneme ışık tutan ve böylece tarihin görgü tanıklığını yapan etkili kitle iletişim araçlarından birisidir. Sinema-siyaset ilişkisi bağlamında, dönemin başat ideolojisini ve siyasi iklimini filmler aracılığıyla anlayabilmek/yorumlayabilmek mümkündür. Türk siyasal yaşamında önemli bir köşe taşı oluşturulan Kore Savaşı’nın Türk filmlerinde ele alınışı, bu açıdan önemli veriler sunmaktadır.

Batıyla ve özellikle ABD’yle sıcak ilişkilerin kurulmaya çalışıldığı, bu amaçla NATO’ya üyelik için uğraşıldığı bu dönemde, analiz edilen filmlerde BM idealinin sıklıkla vurgulandığı dikkati çekmektedir. BM ideali tanımlanırken, “hürriyet”, “demokrasi”, “barış”, “hür milletler” gibi dönemin popüler kavramları filmlerde ön plana çıkartılmıştır. Bu kavramların savunucusu da başta ABD olmak üzere diğer BM ülkeleridir. Nitekim filmlerde ABD önderliğindeki BM övülürken, karşı cephede yer alanlar, “kızıl komünistler” ve “mazlum millete saldıran vahşiler” olarak tanımlanmışlardır. Böylelikle dış politikada ön plana çıkarılan unsurlar sinemada da aynı şekilde yer almıştır.

Gerçeklik etkisini artırmak amacıyla kurmaca öğelerin yanı sıra arşiv görüntülerinin sıklıkla kullanıldığı bu filmlerde, BM ideali sürekli vurgulanırken, bu ideal uğruna mazlum bir millete yardım elini uzatarak geçmişteki kahramanlıklara bir yenisini ekleyen Türk askeri övülmektedir. Filmlerde Kore’ye uğurlanan Türk askerlerinin ve uğurlayan Türk milletinin neşeli görüntüleri yoğun bir biçimde kullanılmıştır. Böylece bu gidişin zoraki bir gidiş olmadığı ispat edilmeye çalışılırken, aynı zamanda bu savaşa Türk milletinin verdiği destek yansıtılmıştır. Filmlerde Türk tugayının demokrasi, dünya sulhu ve hürriyet için Kore’de bulunduğu altı defalarca çizilmektedir. Sonuçta hem devletin hem de ordunun destek verdiği bu filmler, dönemin siyasal söylemlerinin tahvil edildiği kaynaklar olarak okunabilir. Nitekim Kore Savaşı devam ederken sığıcı sığıcıya çekilen filmlerde, dönemin egemen ideolojisini görmek mümkündür. Son olarak yeniden şekillenen dünyada, Türk sinemasının bu filmlerle Türk dış siyasetine destek sağladığı ve kamuoyuna bu savaşın gerekliliğine ikna etmeye çalıştığı söylenebilir.

Kaynaklar

Akşin, Sina (2007). “Siyasal Tarih (1950-1960)”. Yay. Yön. Sina Akşin. *Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye 1908-1980*. İstanbul: Cem Yayınevi. 215-224.

Alkan, Mehmet Ö. (2016a). “Amerikan Propagandası: Dostluk Şarkısı”. Haz. Mete Kaan Kaynar. *Türkiye'nin 1950'li Yılları*. İstanbul: İletişim Yayınları. 623-626.

Alkan, Mehmet Ö. (2016b). “Soğuk Savaş'ın Toplumsal, Kültürel ve Günlük Hayatı İnşâ Edilirken...”. Haz. Mete Kaan Kaynar. *Türkiye'nin 1950'li Yılları*. İstanbul: İletişim Yayınları. 591-617.

Atılğan, Gökhan (2015). “1950-1960 Tarımsal Kapitalizmin Sancağı Altında”. Yay. Haz. Gökhan Atılğan vd. *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Siyasal Hayat*. İstanbul: Yordam Kitap. 387-514.

Bağcı, Hüseyin (2004). *Türk Dış Politikasında 1950'li Yıllar*. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.

Bengü, Vedat Örfi (1951). *Kore'de Türk Süngüsü* [Film]. Türkiye.

Bora, Tanıl ve Kerem Ünüvar (2016). “Ellili Yıllarda Türkiye'de Siyasi Düşünce Hayatı”. Haz. Mete Kaan Kaynar. *Türkiye'nin 1950'li Yılları*. İstanbul: İletişim Yayınları. 159-175.

Boratav, Korkut (1989). *Türkiye İktisat Tarihi 1908-1985*. İstanbul: Gerçek Yay.

Bostanoğlu, Burcu (2008). *Türkiye-ABD İlişkilerinin Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi.

Clarke, James (2012). *Sinema Akımları*, Çev. Çağdaş Eylem Babaoğlu, İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Comolli, Jean-Luc ve Jean Narboni (2008). “Sinema/İdeoloji/Eleştiri”. Çev. Mustafa Temiztaş. *Sinema Tarih/Kuram/Eleştiri*. Der. Seçil Büker vd. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi. 99-112.

Çavdar, Tefik (2004). *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi*. Ankara: İmge Kitabevi.

Denizli, Ali (2010). *Kore Savaşı Uzaklardaki Kahramanlar ve Zaferleri*. İstanbul: Başlık Yayın.

Diken, Bülent ve Carsten B. Laustsen (2010). *Filmlerle Sosyoloji*. İstanbul: Metis Yayınları.

Dora, Celâl (1963). *Kore Savaşında Türkler*. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.

Eroğul, Cem (2003). *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*. Ankara: İmge Kitabevi.

Ferro, Marc (1988). *Cinema and History*. Trans. Naomi Greene. Detroit: Wayne State University Press.

Göktepe, Cihat ve Süleyman Seydi (2015). “Soğuk Savaş Başlangıcında Türk Dış Politikası”. *bilig*. Kış 2015. Sayı 72: 197-222.

Güçhan, Gülseren (1992). *Toplumsal Değişme ve Türk Sineması*. Ankara: İmge Kitabevi.

Güvenir, O. Murat (1991). *2. Dünya Savaşında Türk Basını*. İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.

Hale, William (2003). *Türk Dış Politikası 1774-2000*. Çev. Petek Demir. İstanbul: Mozaik.

Kayal, Gündoğdu (2011). *Kore Mektupları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Kaynar, Mete Kaan (2016). “Türkiye’nin Ellili Yılları Üzerine Bazı Notlar”. Haz. Mete Kaan Kaynar. *Türkiye’nin 1950’li Yılları*, İstanbul: İletişim Yayınları. 15-38.

Kellner, Douglas (2013). *Sinema Savaşları Bush-Cheney Döneminde Hollywood Sineması ve Siyaset*. Çev. Gürol Koca. İstanbul: Metis Yayınları.

Koçak, Cemil (1996). *Türkiye’de Milli Şef Dönemi (1938-1945)*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Koçak, Cemil (2007). “Siyasal Tarih (1923-1950)”. Yay. Yön. Sina Akşin. *Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye 1908-1980*. İstanbul: Cem Yayınevi. 127-211.

Kolker, Robert (2011). *Film, Biçim ve Kültür*. Ankara: De Ki Basım Yayımları.

Kore’de Türk Askeri (1989). Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları. Ankara: Genelkurmay Basımevi.

Kore’de Türk Muharebeleri (2012). Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları. Ankara: Genelkurmay Basımevi.

Lotman, Yuriy M. (2012). *Sinema Göstergibilimi*. Çev. Oğuz Özgül. Ankara: Nirengi Kitap.

Maktav, Hilmi (2013). *Türkiye Sinemasında Tarih ve Siyaset*. İstanbul: Agora Kitaplığı.

Monaco, James (2014). *Bir Film Nasıl Okunur?*. Çev. Ertan Yılmaz. İstanbul: Oğlak Yayıncılık.

Öke, Mim Kemal ve Erol Mütercimler (2000). *Yalnızlıktan Saygınlığa Demokrat Parti’nin Dış Politikası*. Ankara: Demokratlar Kulübü.

Özcan, Gencer (2016). “Ellili Yıllarda “Dış” Politika”. Haz. Mete Kaan Kaynar. *Türkiye’nin 1950’li Yılları*. İstanbul: İletişim Yayınları. 97-133.

Özön, Nijat (1995). *Karagözden Sinemaya Türk Sineması ve Sorunları 1. Cilt*. Ankara: Kitle Yayınları.

Ruscuklu, Bülent (2005). *Kore Savaşı Unutulan Savaş ve Gazi Faruk Pekerol’un Anıları*. İstanbul: Alfa.

Ryan, Michael ve Douglas Kellner (1997). *Politik Kamera*. Çev. Elif Özsayar. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sander, Oral (2008). *Siyasi Tarih 1918-1994*. Ankara: İmge Kitabevi.

Sander, Oral (2013). *Türkiye'nin Dış Politikası*. Der. Melek Fırat. Ankara: İmge Kitabevi.

Seçer, Turhan (2008). *Kore Savaşı'nın Bilinmeyenleri*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

Schick, İrvin Cemil ve Ertuğrul Ahmet Tonak (2003). "Uluslararası Boyut: Ticaret, Yardım ve Borçlanma". Der. İrvin C. Schick vd. *Geçiş Sürecinde Türkiye*. İstanbul: Belge Yayınları. 354-385.

Sönmezoğlu, Faruk (2006). *II. Dünya Savaşı'ndan Günümüze Türk Dış Politikası*. İstanbul: DER Yayınları.

Şenyuva, Özgehan ve Çiğdem Üstün (2013). *NATO-Türkiye İlişkileri Türkiye Kamuoyu ve Elit Algıları*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Timur, Taner (2003). "Osmanlı Mirası". Der. İrvin C. Schick vd. *Geçiş Sürecinde Türkiye*. İstanbul: Belge Yayınları. 12- 37.

Toker, Metin (1971). *Türkiye Üzerinde 1945 Kâbusu*. Ankara: Akis Yayınları.

Uslu, Ateş (2015). "Çok Partili Hayata Dönüş Dönemi (1945-1950) 'Hür Dünya'nın Saflarında". Yay. Haz. Gökhan Atılğan vd. *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Siyasal Hayat*. İstanbul: Yordam Kitap. 341-386.

Yazıcı, Tahsin (1963). *Kore Hatıralarım*. İstanbul: Ülkü Basımevi.

Yılmaz, Atıf. (1954). *Şimal Yıldızı* Film]. Türkiye.

Zürcher, Erik Jan (2003). *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*. Çev. Yasemin Saner Gönen. İstanbul: İletişim Yayınları.